

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 276/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ihmiskauppaa koskevien rikosten tutkinnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 276/2021 vp:

Miten sisäministeriö aikoo varmistaa, että ihmiskaupparikokset tutkitaan jatkossa lainmukaisesti ja uhrin taustasta riippumatta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa todetaan, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parannetaan ja vahvistetaan viranomaiskäytäntöjä. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että ihmiskaupan uhrin asemaa parannetaan itse ihmiskaupparikosprosessin etenemisestä riippumatta. Hallitusohjelman nimienomaisen kirjauksen mukaisesti ihmiskaupparikosten paljastamiseen ja tutkimiseen poliisiin on perustettu erityinen ryhmä, joka on aloittanut työnsä helmikuussa 2021.

Hallitusohjelmaan kirjattujen ihmiskaupparikosten torjuntaa ja tutkintaa tukevien eri toimenpiteiden lisäksi pääministeri Sanna Marinin hallitus on sopinut ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Ohjelman laatimisen koordinaatiosta vastasi oikeusministeriö ja poikkihallinnollinen työryhmä, jossa sisäministeriö ja sen hallinnonala oli merkittäväällä tavalla mukana. Yhteistyö jatkuu parhaillaan käynnissä olevan ohjelman toimeenpanon parissa. Ihmiskaupan ilmitulon edistäminen on otettu myös korostetusti huomioon sisäministeriön toukokuun alussa 2021 julkaisemassa laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisessa toimintaohjelmassa.

Ihmiskauppa on yksi vakavammista rikollisuuden muodoista ja on ennen kaikkea rikoksen uhuriin kohdistunut ihmisoikeusloukkaus. Ihmiskaupan torjunnassa keskeistä on, että uhrin tunnistetaan ja heidät saadaan ohjattua auttamisjärjestelmän piiriin. Ihmiskaupan tunnistaminen edellyttää monien eri viranomaisten osaamisen kehittämistä. Ilman viranomaisten vahvaa osaamista sekä saumatonta yhteistyötä eri tahojen kanssa, nämä erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin kohdistuneet rikokset jäävät tunnistamatta ja uhrin vaille heille kuuluvaa tukea. Tietoisuuden lisäämistä ihmiskaupasta niin viranomaisissa kuin yhteiskunnassa yleensä ei voi liikaa korostaa. Ihmiskaupparikokset voivat jatkua vuosikausia ennen kuin ne tunnistetaan. Ihmiskaupparikokset ovat tavanomaisesti erittäin monitahoisia, hyväksikäyttö on voinut tapahtua eri muodoissaan ja eri maissa, eivätkä kaikki rikoksen uhrin aina edes itse tunnista olevansa rikoksen uhreja mm. siitä

syystä, että hyväksikäyttäjä voi kuulua uhrin lähipiiriin. Haasteet ihmiskaupparikosten tunnistamisessa on huomioitu myös ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa, jossa ihmiskaupan tunnistamista katsotaan olevan tarpeen kehittää läpi rikosprosessin. Sisäministeriössä tavoitetta pidetään erityisen tärkeänä ja työtä ihmiskaupparikosten tunnistamisen parantamiseksi jatketaan. Esitutkintaviranomaisten, kuten poliisin, osaamista ihmiskaupparikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa tullaan jatkossa parantamaan, ja ihmiskaupparikosten torjuntaa sekä tutkintaa tehostamaan.

Julkisuudessa käsitellyt asiat poliisin ihmiskaupparikosten tutkinnasta on otettu huolestuneensa vastaan laajasti koko sisäministeriön hallinnonalalla. Poliisilaitosten toiminnasta vastaava Poliisihallitus suhtautuu vakavasti kaikkiin artikkelissa esitettyihin epäkohtiin ja Poliisihallitus onkin aloittanut sisäisen selvityksen asiasta. Selvityksessä kiinnitetään erityistä huomiota ihmiskaupan tutkintaan sen toiminnallisen kehittämisen näkökulmasta. Poliisin ihmiskaupparikosten tutkintaa tullaan kehittämään Poliisihallituksen johdolla tehtävän selvityksen pohjalta. Selvitystyö on parhaillaan käynnissä, mutta jo alustavien tietojen perusteella on todettavissa, että poliisin eri yksiköt ovat kehittäneet toimintaansa viimeisten vuosien aikana selvästi.

Kehittämiseen on varmasti vaikuttanut Poliisihallituksen johdolla tapahtunut vahva panostus poliisihenkilöstön koulutukseen sekä poliisiyksiköiden ohjaukseen ihmiskaupparikosten osalta. Jo vuonna 2018 Poliisihallitus on toteuttanut yhteistyössä Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kanssa koulutuskierroksen, jossa annettiin ihmiskaupan torjuntakoulutusta kaikissa poliisilaitoksissa. Koulutukseen osallistui n. 650 poliisia. Poliisille on perustettu valtakunnallinen ihmiskaupan vastaisen työn verkosto ja syksyllä 2020 Poliisihallitus antoi ohjeen, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa ihmiskauppaan ja sen kaltaisiin rikoksiin puuttumista ja niihin liittyvää esitutkintaa sekä menettelyä ihmiskaupan uhrien auttamisessa. Alkuvuodesta 2021 poliisissa on julkaistu kaikille poliisimiehille pakollinen ulkomaalaisasioiden verkkokurssi, jossa on kattava ihmiskauppaosio.

Poliisin tehtäväkenttä on pysyvästi monimutkaistunut ja laajentunut. Poliisin resurssikehitys on ollut negatiivinen lähes koko 2010-luvun. Vaikka trendi on viimeisen parin vuoden aikana saatu nykyisen hallituskauden aikana käännettyä, on poliisi yhä joutunut voimakkaasti sopeuttamaan toimintaansa. Rikostorjunnan osalta sopeuttaminen on käytännössä tarkoittanut siirtymistä suurempiin tutkintayksikköihin sekä rikosten esikäsittelyyn. Näiden muutosten myötä yksittäisten poliisimiesten osaamistason vaatimuksissa on tapahtunut selkeä muutos. Erityisosajien sijaan tutkijoiden ja tutkinnanjohtajien odotetaan hallitsevan yhä laajempia ja useampia asiakokonaisuuksia.

Sisäministeriössä suhtaudutaan syrjimättömyyteen sekä ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen suurella vakavuudella ja esitetyt väitteet lainvastaisesta toiminnasta selvitetään perinpohjaisesti. Poliisin tutkintaprosessit tai menettelytavat eivät voi koskaan määräytyä uhrin tai epäillyn tekijän kansalaisuuden perusteella. Vaikka ihmiskaupan sekä uhrin että tekijät ovat usein ulkomaalaisia, niin ihmiskauppa esiintyy myös kantasuomalaisien keskuudessa. Ulkomaalaisuus tuo toki erityisen haasteen tutkintaan, koska hyväksikäyttöä ja ihmiskauppa on saattanut tapahtua jo uhrin kotimaassa tai muualla ulkomailla (esimerkiksi matkalla Suomeen), ja tekijät saattavat oleskella ulkomailla ja tekijät saattavat kiristää uhrin omaisia tämän kotimaassaan.

Esitetyt väitteet ja epäilyt vaativat perusteellisen selvittelyn, jonka jälkeen on johtopäätösten aika.

Helsingissä 19.5.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo